

ERDÉLYI GAZDA

Az előfizetési díjak
bérmentesen
a gazdasági egylet titkári
hivatalához,
a lapot illető küldemények
a szerkesztőséghez
(Külmagyar u. 27.)
czimzendők.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

MEGJELEN
minden hónap közepén
és végén
legalább 1 iven.

Előfizetési díj:
1871 egész évre:
Egyleti tagoknak 2 fr. —
Nem tagoknak . 4 „ —

Felügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szentgyörgyi József.

A lenmivelés.

III.

A lenáztatást harmaton, vagy (hideg és meleg) vízben szokták eszközölni.

— A ki harmaton akar áztatni: vékonyan elte-regeti a száraz lenet rétre vagy tarlóra s gereblye-nyéllel gyakran megforgatva, addig tartja ott, míg a szár könnyen törik s a rostok könnyen válnak. Har-maton a len lassan, s ha a forgatásra kellő gond volt fordítva, egyformán ázik; keveset barnul s ázás után könnyen fejeedik. Káros oldalai: a nagy időveszte-ség; az időjárás minősége szerint 3—10 hétig kell a lenet harmaton tartani, miközben rostjának sulya, fénye, tartóssága sokat szenved s kidolgozáskor több a csepü, úgyhogy a sulyvesztéséget átlagosan 30—40 százalékra lehet számítani, míg vízben áztatáskor a veszteség $\frac{1}{3}$ -dal kevesebb. Ez okból: nagyban min-dig a gyorsabb lefolyású, s kevesebb kárral és mun-kával járó vízben-áztatást alkalmazzák.

— Hideg vízben áztatásra: a folyónál és tónál jobb a külön, erre a célra ásott gödör. Ha elég esővizet gyűjthetsz, akkor ez, mint legtisztább víz: legcélszerűbb; a folyóvizet 1 nappal előbb bo-csásd a gödörbe, hogy kissé ülepedjék, ha forrás vagy kútvizben kellene áztatnod: hetekkel előbb töltsd a gödörbe, hogy a nap és lég hatására tisztuljon.

A zöld lenet közvetlenül a nyövés után áztatják; szárítottat a melegebb évszakban: május elejétől sep-tember végéig szokták Belgiumban áztatni.

Az áztatógödört 2° hosszúra, 6—8 láb szélesre s 5—6 láb mélyre szokták ásni, hogy a lenet jó mód-dal talpra lehessen benné állítani. Legjobb, ha egy

szomszéd vitzartóból cső vezet a gödör fenekére, me-lyen lassu vizsugár szívárog a lenre; a felületről aztán egy kis válu szolgál ki, melyen az elhasznált vizet levezetik. Ily módon az áztatás teljesen a birtokos hatalmában van, s a különben könnyen megposhadó víz nem árthat a rost színének, tartósságának.

Két különböző minőségű lenet ugyanazon gödör-be ne tégy, mert a finomabb szálu hosszabb ázást kíván.

Hogy az áztatott len, földdel, tisztátlanitó anya-gokkal ne érintkezhessek: léczből egy portékás láda formát szegeznek össze, akkorát, hogy a gödörbe köny-nyen bejárjon; ezt a léczládát belől egészen kibél-lelik szalmával, s úgy állogatják aztán belé, tömötten egymás mellé a lenkévéket, töveikkel lefelé. A lenszál hegye nehezebben ázik, ezért jut a naposabb, mele-gebb felületre, míg a könnyebben ázó szártó a gö-dör hivesebb fenekén ugyanannyi idő alatt lassabban készül.

A telerakott áztatóládát felül is megborítják szalmával; bebocsátják a gödörbe, s kövekkel meg-nyomtatják, mint a káposztáskádat, hogy egy jó te-nyérnyire álljon víz alatt; ha néhány nap múlva a láda kiemelkedik: több kövel megnyomtatva, újra visz-szasülyeszti.

Mentől gyorsabb az ázás, annál tartósabb a rost, de ilyenkor nagy figyelmet kell ráfordítani: nehogy a len kelleténél tovább maradjon vízben; mikor a szár törik, mint az üveg, s a rost teljesen és könnyen elválk a fás résztől: az áztatás be van fejezve. Az utolsó napok alatt, minden 3 órában egy-szer kihúznak egypár szálat a vízből, megtörik gyö-

kerénél, s nézik: miként guvad a rost; vagy: eltörik a szárat két helyt, arasznyi távolra egymástól, s megpróbálják: kijön-e ugy a fás rész, hogy a rostok üres cső alakban együtt maradjanak?

Ázás közben, a mint a lenszál anyagai erjedésbe jönek, egy különös festanyag is képződik, mely a lenszálakat megfogja, megbarnítja; de fejeítéskor, a lég és világosság hatása folytán ez az anyag aztán tovább bomlik s elenyészik.

— A gödörből kiszedett, s megszáritott lenet fejeítés végett tiszta helyre, fűre teregetik s ott vilányéllal, vagy 1 öles vékony pálczákkal minden másodnap megforgatják; eső után, mikor a réteg felszine megsikkadt, mindig forgatni kell. Belgiumban az áztatott, s jól kiszáritott lenet, igen gyakran csürökbe rakják el, s csak más évben tavasszal fejeítik; a tavaszi és őszi fejeítés jobb, mert nyáron a forró napsugár gyorsan száritván fel a harmatot, könnyen rozsdafoltokat okoz. A fejeítés be van végezve, ha a len mindenütt egyforma szépszinű, s a rostok a száltól könnyen válnak.

— Meleg vízben az áztatás 60—70 óra alatt lefoly ugyan, de sokkal költségesebb, s hogy vajon haszonnal alkalmazható lesz-e valaha? még kérdés alatt áll.

A fejeített len utószáritása napfényen történjék s csak szükségből aszaló szobákban.

— Az áztatás után következik a törés, tilolás. Állítják, hogy kivált folyóvízben áztatott lenet czélszerű a kiázás után még pár hónapig tartani, mielőtt kitilolnák, hogy a rost tisztuljon.

A jó tilolás annyira fontos dolog, hogy a belga lenvásárokon mindenütt szakértő férfiak fordulnak meg, kik a tisztátlan, rosszul tilolt, takarított lenet olcsóbban felvásárolják s tisztítás után néha félannyival drágábban adják el.

A legközségebb lentiló olyan, mint a mi ismeretes kendertilónk; törés, tilolás éppen ugy folye rajta, de sok rost megy kárba, s az eredmény kisebb-nagyobb mértékben mindig pozdorjás, a mi a termény értékét jelentékenyül csökkenti.

Sokkal czélszerűbb tördelési mód a kalapálás. Erre a czélra készítnek kemény sulyos fából egy fakalapácsot, melynek ütő vége barázdált, mint a húspuhító kalapácsé; nyele kissé görbe, vagy lyuka ferdén van furva és a nyél így belhelyezve. A lenkévéket a csürbe hordják; ott a munkás kioldja s markokra szaggatja. Ezeket a markokat egyenként szétteregetik a csürföldre, mint valami kis legyezöket,

oly móddal, hogy a szálak hegye együtt marad, s a gyökerek szétállanak; a teregető féllábbal rátapos a markok hegyére, s ugy széleszti el egyenlőleg a szálakat. Mikor így az egész csürföld be van terítve: a munkás kezébe veszi a kalapácsot, s ütögetve megzuzza először a szálak gyökeres végeit, aztán a szálak hegyét, s végre közepét. Most már a markokat egyenként gondosan összeszedve megrázogatják, hogy a pozdorja közüle kihulljon. A kalapálásra: tiszta, száraz időt kell választani, mikor a szár könnyen tördelődik, s elválk a rostoktól.

A pozdorja nagyja eként kitisztul, de a végtisztítást egy külön műtéttel eszközlik, melyet magyarul megkéselésnek, vagy megsarlózásnak nevezhetnénk. Felállítanak egy 4 láb magas vastag deszkát, s ennek egyik élét, teteje alatt 8 hüvelyknyire, tenyérynyi magasan, arasznyi szélesen kivágják: ennek a rovátkolásnak alsó jobbfeleli ormóját, rézsut lecsapják, nehogy az oda ütődő fakés és az élesen hagyott ormó közé szorult lenrostok elvágódjanak. Van továbbá egy, rendesen bikkfából készített fakés, melynek nyelén kívüli része 14 hüvelyk hosszú, 8 hüvelyk széles, sarlómódra faragott s foka oly vastag, mint egy könyvtábla-papiros (pappendeckel). Ezzel a jó élesen tartott görbe késsel a munkás odaáll a deszka ép fokához; kezébe vesz egy marok kikalapált lenet; balkézével belefekteti a deszka rovátkába s a késsel inkább zsurólva, csusztatva, mint nagyon csapva, ütögetni kezdi. A munkás lába előtt, két kis 1 lábnyi magas, ruganyos pálcza van felütve, melyre egy vékony kötelet vagy szijat feszitnek, hogy a kés benne megütődjék, visszapattanjon, s egyszermind az ember lábát is védje.

Késelés előtt a lenmarkokat előbb szabad kézben jól megtördelik, dörzsölik, mig kellő hajlékonynak találják, s csak ekkor fektetik, ellapítva a deszkarovátkba; hol előbb gyökeres végét verdesik meg, aztán egész hosszában tovább, mialatt a levegőben függőlegesen tartva többször kirázzák belőle az apró pozdorját.

Mig a munkás jobb kézzel a kést hadarja, balkézével a lencsomót folytonosan forgatja, taszítja előbb-hátrább; mikor érzi, hogy a csomó elvékonyult, s a kés a rostokat könnyen megszagathatná: az első markot félretesz; ekkor új csomót készít ki, s mikor azt is ily vékonyra tisztogatta: a két markot öszvefogja és a kettőt együtt veregeti meg a késsel könynyedén. Általában ügyelni kell, hogy a csomók se igen nagyok, se igen kicsinyek ne legyenek; első esetben

nem lehet jól kitisztítani, utóbbiban időt, fáradságot vesztegetünk, s a rostok könnyen megszakadoznak.

Az itt-ott netalán a len közt maradó pozdorja-szálkákat kézzel szedik ki, s ekkor a portéka piacra vihető, hogy a termelőből a gyáros kezébe menjen át. A kik még nagy gonddal, különös finom és tiszta lenre törekesznek, egy lágy fából készített fafésű fogai közt huzgálják meg a késelés közben többször, a lencsomóknak kivált a gyökér felőli végét. Végre térden, melyre egy bőrdarab van kötve, olyforma, buta vaskéssel vakargatják meg, milyen a pékek tésztavágó kése. Ezt az utóbbi két finomító munkát csak gyakorlott, betanult munkás végezheti.

A kézi tilolás és kalapálás helyett nagy hasznal lehet alkalmazni kisebb gazdaságokban is a *Warneck-féle* lenzuzó gépet, melynek ára Spahlitzban (Oels mellett, Sziléziában) 85 porosz tallér; naponta 12 mázsa lenet lehet vele megtördelni. Erős faállványba 4 barázdált vashenger van illesztve, melyek barázdáikkal páronként egymásba járnak; a forgatókereket két ember hajtja, s a hengerek közé jutott lencsomókat egy különös készülék többször ideoda csusztatja, míg a szárok teljesen, egyenlően megvannak tördelve. A lenzuzóból kikerülő csomókat sokkal könnyebben és jobban meglehet a görbe fakéssel tisztítani, mint a kézzel kalapáltat. Egy zuzó gép mellé öszvesen 6 ember kell, s az idő és munkakimé-
léssel 1—2 év alatt, kifizeti magát. Több kis gazda együtt, közös használatra is megszerezheti.

És ezzel befejezzük lenmívelési ismertetésünket; úgy hisszük: kezdő gazda is megtalálja benne a kellő útmutatást.

— ó.

Levelek a pinczéből.

I.

„Arczod verejtékével eszed a te kenyeredet;“ ki tudná és érezné inkább ennek a mondatnak igazságát, mint éppen a mezei gazda!.. De éppen oly igaz, mint ama föntebbi idézet, eme másik állítás: „arczod verejtéke után iszod a te borodat!“

Dolgoznunk, sokat és szorgalmasan kell dolgoznunk, s a természetet mesterséggel és tudományjal támogatnunk, míg jó bort tudunk létre hozni.

Erdély: égálja, fekvése és földalakulatánál fogva, áldott, bortermelésre kiválólag hivatott ország; de hogy ezen a téren eddig oly nehezen haladhatott, annak oka azon számos akadályban fekszik, melyekkel sokáig küzdenie kelle. Csak a főbbeket említve: népessége kevés; hajózható folyói, vasútai, melyek csak

most vannak készülő félben, eddig csaknem teljesen hiányoztak, s a mivelt külföldtől ezt az országot elszigetelve tartották; a föld népe nagyobb részének szerény igényei miatt a drágább boroknak belföldön, nem volt kelete sat., mindezek első sorban befolytak, hogy itt inkább ránk nehezedik, mint más kedvezőbb helyzetű országokra, amaz állítás: „arczod verejtéke után iszod a te borodat!“

Azonban az előrehaladó idő, a közelebbi évek sokat változtattak a régibb állapoton. Alkalmam volt Erdélyt többször, több irányban bejárni, s midőn egyrésről még sok hiányt tapasztaltam, mint maradványát a multnak, felzavart társadalmi viszonyoknak,— úgy másfelől a haladásnak számos, tagadhatatlan jeleivel találkoztam; és e jelek évről-évre szaporodnak. Most is van még elég szőlőhegy, kivált a polgári osztály és kis birtokosok kezén, melyek csaknem egészen a jótékony természet kezére bizva, a szőlőhegy nevet sem érdemlik.

Midőn szemembe ötlött az a sok kedvező fekvésű pusztá vagy féligmivelt hegyoldal, melyek a szőlő számára mintegy teremtve lenni látszanak, meg kellett győződnöm, hogy Erdély egyedül képes lenne Európát borral árasztani el, s az előrehaladottabb Francia- és Németországgal versenyre kelhetne, a a borok minőségét és mennyiségét illetőleg, ha kellő figyelmet, szorgalmat, gondot fordítna azokra.

Ezen cél előmozdításához kívánok én is tehetőségem szerint járulni, midőn az „Erdélyi Gazda“ t. szerkesztőjének egyenes fölszólítására, a borkezelés körül szerzett, s főleg éppen az erdélyi borokra vonatkozó tapasztalatimat e lapok hasábjain, szélesebb körben ismertetni szándékozom. Tudom én azt, hogy a természetes sorrend szerint, legelől: a szőlő ültetésén, fajok megválasztásán, mivélésen sat. végighaladva kellene a pincze-kezeléshez érkezni, mert csak a jó anyagot lehet észszerű kezeléssel kitünővé tenni; de mig talán idő és körülmények szerint ezekre is kiterjeszkedhetném: ezuttal közléseimet a pincze-kezeléssel kezdem meg, azon a ponton, hol a mustot megsűrítik s a pinczemester felügyelete alá adják.

Szabad legyen azonban, mig egyenesen kitűzött tárgyamra szállanék, egy pár általános megjegyzést előre bocsátanom. Hogy boraink a versenyt, nyugat-Europa terményeivel kiállhassák okvetlenül szállítható állapotba kell őket, jó bánásmóddal hoznunk. Érezték ezt Erdély kiválóbb szőlőbirtokosai közül néhányan, midőn 6 évvel ezelőtt „pincze-egylet“ név alatt egy szűkebb körű társulatot alakítva, e sorok

íróját hívták meg ide Kolozsvárra, annak kitanulására: milyenné lehet az erdélyi borokat okszerű pincze-kezeléssel tenni? s miként fogják ezek a versenyt a világpiacon, más elismert jelességű borokkal kiállani? A feleletet megadták a különböző tárlatokon nyert elsőrendű kitüntetések, melyek alapján sikerült a külföld figyelmét az erdélyi borokra vonni.

Ezen körülmények s a megszorított kereslet tették lehetővé és szükségessé, hogy pár hónappal, ezelőtt amaz első, ugyszólván csak „ismertető társulat“, átalakult „erdélyi pincze-egylet Kolozsvárt“ czég alatt, kereskedelmi részvénytársasággá, mely tevékenységét már jelentékeny pénzerővel megkezdte.

Hogy azonban ez a központi társaság jó borokat gyűjthessen össze, az országnak megalapított hitelét megvédhesse és a szaporodó bel- és külföldi keresletnek eleget tehessen: szaporodni kell vidéken is a szakértő kezelőknek. Tudtomra illet külföldről, 2 évvel ezelőtt, még a Teleki grófok hoztattak egyet Czelnára.

És most tárgyamhoz kezdhetek.

Mehrer András.

Georgikai felolvasások.

IX.

A társulás szerepe és fontossága a mezei gazdaságban.

Ujabb időben az ipar terén a társulási törekvést csaknem egyedül a munkás kérdés megoldására látjuk irányulva, de fájdalom sok helyütt a társadalmi rend felbomlását fenyegető politikai törekvésekkel kapcsolatban; mi természetesen, mint a valódi céltól eltérés, igen nagy mérvben volt oka, s oka ma is igen sok társulási törekvés megghiúsulásának, vagy legalább csekély eredményének. A törekvés, a cél nemes, az eszközök azonban nem felelnek meg a célnak!

Az önszegélyezés elvére alapított társulatok közül főleg a fogyasztási- és hitel társulatok vannak leginkább elterjedve, melyekhez legujabban mindinkább nagyobb s nagyobb számban járulnak a kölcsönös biztosítási és különféle termelési társulatok.

A fogyasztási társulatok célja főleg élelmiszerek és háztartási cikkeknek a társulat tagjai részére olcsóbban való beszerzésére irányul, mintsem azokat általában a kisebb kereskedőknél, vagy kisebb részlet eladásánál beszerezni lehet. Az összeget, mely a társulat működésének megkezdésére szükséges, a munkások hetenkénti apró megtakarítások által hozzák össze, melynek segítségével aztán a szükséges élelmiszerek és háztartási cikkek bevásárlása nagyban, nagy kereskedők, termelők, gyárosoktól történvén, ezen bevásárlásnál azon haszon, melyet kü-

lönben az eladással s részletenkénti eladással foglalkozó kereskedő hűz, a társulat részére marad. Az ily fogyasztási társulatok tehát rendszeren boltot nyitnak, melyből a társulat tagjai szükségleteiket vásárolják. Németországban az ily társulatoknál azon eljárás van szokásban, miszerint a vételi vagyis beszerzési árra, a kezelési költségek s a rendkívüli esélyek esetében előállható veszteségek fedeztetésére — bizonyos % reá számíttatván, a társulat tagjai ily áron vagyis renüesen 10—15%-val olcsóbban kapják az illető cikkeket, mint a rendes kereskedésekben. Angolországban ellenben minden tag a közép piaci árakat fizeti, a vásárlásnál azonban a vásárlás kisebb, nagyobb volta szerint bizonyos számú réz bárczákat kap, melyeknek számához képest azután az $\frac{1}{4}$ évenkénti számadástételnél mutatkozó nyeresémből bizonyos osztalékban részesítetik, mi minden tagnak, vagy készpénzben fizettetik ki, vagy egyszerűen javára lesz írva. Mivel az angolországi eljárás inkább ösztönzi az embereket a takarékosagra, a fogyasztási társulatok ily modorban alakulása véleményem szerint is sokkal czélszerűbb, mivel a munkás nem jön kísértetbe, hogy az élelmiszerek olcsóbb beszerezhetésénél fogva többet fogyasszon, mint azelőtt, hanem erre csak akkor gondoljon, midőn már megtakarítások által egy kis tőkét gyűjtve, annak kamatait élvezheti.

A hitel társulatok (segély egyletek, népbankok) célja hetenkénti megtakarítások útján tőkegyűjtés, s az ily módon összegyűlt tőkék által a tagoknak személyes hitel útján segélyezése. Ugyanis egy vagy több gyár munkásai vagy község lakosai összeállanak és társulatot képezve kötelezik magukat, hogy hetenként, vagy hónaponként egy bizonyos megtakarított összeget a közös pénztárba befizetnek. E betételeknek természetesen az illetők vagyoni állapotához kell mérve lenni s lehet ez 10 krajczártól 1—2 forintig terjedő, de mindenesetre a szegényebb sorsuak segélyezését czélozva nem nagyobb összeg, minthogy a társulatba lépés a legszegényebb előtt is nyitva kell hogy álljon. Különben szabad tetszésére kell bizni mindenkinek mennyit tesz be, csak előre határozza meg, hogy hetenként, vagy hónaponként mennyit fog betenni. A befizetett összegeket a pénztárnok a tagoknak e célra kiszolgáltattott betéti könyvecskébe nyugtázza s a pénztárba begyűlt tőkék utóbb a kölcsönre szorult tagoknak kamatra kiadatnak. A társulat a betevőknek 4—5% fizet, míg ő 6—7% kamatra ad kölcsönt, mit az illetők szívesen megfizethetnek, mivel nemcsak, hogy az ily kölcsönök által az uzsorások kezéből kiszabadulnak, hanem mivel a társulat által az ily kikölcsönzés folytán tett nyereség is ismét csak a társulat tagjai között osztatik szét.

A kölcsönös biztosítási társulatok tűz, jég s marhavész által okozható károknak szintén a kölcsönösség elve alapján biztosítását tűzték feladatul oly módon, hogy a biztosított érték minden forintja után minden tag évenként vagy fél évenként egy bizonyos, igen csekély összeget fizet, mely összeg azután, ha az előforduló kártérítésekre nem elegendő, azon többletet, mennyivel a kártérítés a befizetéseket fülülmulta, a társulat tagjai hozzák össze.

A termelési társulatok célja: vagy egyes tetemesebb költséget igénylő üzleti eszközöknek, gépeknek, közös használat végett közköltségen való beszerzése; vagy közös számadás és veszélyre többeknek önszegélyzése útján oly üzleteknek kezdése s folytatása, melyeknek megindítására egyes szegényebb sorsu munkások nem képesek. Az ipar terén az ily termelési társulatok többnyire a fogyasztási társulatokból fejlődtek ki: a fogyasztási társulatoknál megtakarított összegekből állítva elő a szükséges tőkét.

Az első, földmivesek között alakult fogyasztási társulat Franciaországban Fresnoy le Grandban, 1849-ben alakult (Assotiation pour la vie à bon marché). E társulat tagjai 25 francot fizettek be a közpénztárba. Az élelmi szereket nagyban vásárolta be s tagjainak az egész befizetett összeg magasságáig hitelt nyitott, míg a nyereség egy kis része tartaléktőke képzésére fordított.

Megemlítem ott az olcsó munkáslakok előállítására alakult francia társulatokat, melyek közül első helyen a Dollfuss által Mühlhausenben alakított társulat áll, mely egyes kerttel is ellátott munkáslakokat — egy-egy munkáscsalád részére építve — az előállítási áron engedett át, a mi azután apró részletekben volt törlesztendő.

Az első mozgalom a társulás terén Angolországban a munkaidő megrövidítésére volt irányulva, mi a munkaidőnek törvényhozás útján rendezését idézte elő, főleg nők és gyermekekre nézve tetemesen megrövidítettén a munkaidő.

A második lépés a szükség idején nélkülözhetlen segítség előállítására irányzott célra alakult, mely társulatok szintén az önszegélyzés elvére alapítva, a tagok által történt csekély befizetések útján gyűjtötték tőkéiket.

Legközelebb ezek után a lakáskérdés, vagyis a munkásoknak olcsó és egészséges lakással való ellátása merült fel, mi ismét számos építő társulatot hozott létre, melyek az építkezéshez szükséges telkeket közös költségen vásárolva, az azokra épített házakat a társulat tagjainak részletfizetés mellett engedték át. Becker szerint 1868-ban 2000 ily társulat létezett, melyek tagjainak száma a 200,000-et meghaladta s melyek mintegy 30,000 családnak szolgáltattak 1868-ig olcsó és egészséges lakást.

Takarék pénztárakról is nagyobb számban s korán volt gondoskodva; e tekintetben azonban mindennek daczára csak mihamar szükség mutatkozott, minek a kormány elejét veendő 1840-ben felhatalmazta a királyi posta-hivatalokat is takarékpénztárak alapítására s 1861-ben az itt betett összegek egy parlamenti végzés folytán állami jótállással lettek biztosítva, míg 1864-ben a posta-hivatalok fel lettek hatalmazva állami garancia melletti életbiztosítások eszközzésére is.

A mi a gazdasági munkásoknak a birtok jövedelmében részesítése által létre hozott termelési társulatokat illeti, ezt legelőször 1830-ban kísérlette meg John Scott Vandeleer és később Hodgson 1839-ben, azonban mind a kettő eredmény nélkül, ellenben Lord Walscourt Irlandból 1846-ban úgy nyilatkozott, miszerint „a birtoka jövedelmében részesítése által a rest irlandi munkást a legnagyobb szorgalom kifejtésére sikerült ösztönöznie s ez által jólétet

és megelégedést teremtenie oly vidéken, hol azelőtt az éhalál és kétségbeesés honolt, s hogy 17 évig alkalmazva már ezen rendszert, az minden várakozását felülmutta.“ Ebből az tűnik ki miszerint az újabb időben a munkás mozgalom terén annyira emlegetett nyereségben részesítése a munkásoknak Angliában, illetőleg Irlandban vette kezdetét még pedig éppen a mezei gazdaság terén.

A legnevezetesebb esemény azonban a társulás terén az 1843-ban létre jött rochdalei flanel takácsok társulatának alakulása volt, mely társulatnak tagjai, mivel a többi hasonló társulatoknak mintegy uttoróül tekintethetnek „Rochdalei Pioneereknek“ is kinevezetnek. Az ezen társulat által felmutatott siker az angolországi munkás mozgalom irányára döntő befolyással volt, a mennyiben az-az önszegélyzés elvére alapított társulatok működésének sikeres és hasznos volta felől mindenkit meggyőzött, „s valóban, mondja Birnbaum ezen társulatnak keletkezése, fejlődése s tagjainak törekvése oly tanulságos, hogy mindenütt ott, hol a társulás ügye szóba hozatik, kimerítőbb ismeretetést érdemel.“

A szegény rochdalei flanel takácsok állapota 1842-ben igen aggasztó szint öltött magára, minek folytán több ízben tartattak is tanácskozások a nyomor mikénti elhárítása végett, de miután az egyesek által javaslatba hozott, kivándorlás, munka beszüntetés s egy küldöttségnek a munkaidő felemelése végett a gyárosokhoz menesztése s. t. eféle mind gyakorlatiatlannak s reménytelen kísérleteknek tűntek fel, elhatározottak segélyt nem a gyárosok s töképenzeseknél, hanem önmagukban, önszegélyzés útján keresni, s 28 szegény kiéhezett flanel-takács az önszegélyzés erejében bizva, egy krajczár tőke nélkül megalapította azon társulatot, mely ma milliók fölött rendelkezik.

A társulat működése megindíthatásához szükséges tőkének 1 font sterlingnyi (10 frt 10 kr.) részvények útján kellett előteremtetnie, minek összehozására egy hetenkénti (2 penny 8 fél kr.) befizetésre vagyis összesen 120 heti megtakarításra volt szükség, mielőtt még csak valamihez kezdhettek is. Minden esetre merész vállalkozás 120 heti megtakarításra szánni el magát valakinek oly anyagi helyzetben, mint e szegény takácsok voltak, a nélkül, hogy terveik valósíthatásának a szívós kitartáson s akaraterőn kívül egyéb zálogát birták volna!

A nemes de merész terv, melyet a kezdeményezők maguk elé tűztek a következő pontokban foglalható össze.

- 1) A társulat tagjai társulati és családi helyzetének emelése.
- 2) Raktárak alapítása, élelmiszerek eladására.
- 3) Bizonyos számú lakházak megvásárlása, vagy építése.
- 4) Gyári előállítás oly cikkeknek, melyeket a társulat munka nélkül levő, vagy a munkabér leszállítása folytán csekély keresettel bíró tagjai által készíttetni határoz.
- 5) Földbirtok vagy vétel hasonló célra.
- 6) Segélyzés más hasonló célra alakuló társulatoknak.

Ezek voltak a kitűzött célok, a melyeknek elérése végett oly időben alakult a társulat, midőn azok alapítói-

nak egyike sem rendelkezett egy fillér fölött sem. Oly célok, melyeknek elérésére mindenki vagyont, tőkét tartott szükségesnek, s melyet a rochdalei Pioneerek elérhetőnek hittek, mihelyt a kívánt 28 font sterlinget (282 frt 94 kr) megtakarították.

1844. december havában 105 frton egy kis boltot béreltek, melyben csupán az esti órákban megkezdődött azután a legszükségesebb élelmiszerek eladása s ime az év végén már 1725 frt nyereséget mutatkozott e szerény vállalat eredményeül és 1866-ban, tehát 22 év múlva a rochdalei Pioneerek társulatának forgalma 249.122 font sterlinget vagyis mintegy 2.491.220 forintot tett 319,310 fnt sterling nyereséggel.

A társulat tagjainak száma ekkor már ezerekre ment s az esti homályban az útczái csöcselék gunyja között megnyílt kis bolt helyett tiz raktárral bírt a társulat s azonkívül 3 cipész és egy szabó műhelyt tartott s 5 mézsárszékot, melyekben évenként 7000 mázsa hús méretett ki. Ezenkívül volt egy gőzmalma, 20.000 orsóra járó fondája s 340 szövőszéke, mely vállalatok ismét összesen 240 lóerejű gőzgép munkáját vették igénybe. Egyszóval a szegény takácsok szerény kezdeményezéséből oly vállalat jött létre, mely még akkor is képes volt munkásait foglalkoztatni, midőn 1847 és 48-ban a legrégebb és legelőkelőbb czégek kénytelenek voltak a munkát beállítani. Szellemi tekintetben is gondoskodik a társulat tagjairól, van ugyanis egy nagyszerű olvasó terme, 7000 kötetet meghaladó könyvtára és évenként ezreket költ nevelési és szakképzési czélokra.

A társulati raktárakból minden áru csak kész pénzért szolgáltat ki, s ez eladásnál rézbárczák szolgálnak ellenőrzésre. Ily bárczák a fizetés alkalmával minden vevőnek kézbesítettnek s ezek kisebb-nagyobb száma arányában osztatik azután ki a nyereséget a negyedévi számadások lezárásával. Jellemző tehát a nyereség kiosztásánál az, hogy az nyer legtöbbet, a ki legtöbbet fogyaszt.

Ily példák természetesen nem maradhattak utánzás nélkül s így nem csuda, hogy 1865-ben Angolországban 460 fogyasztó társulatnál több volt, melyek összesen évenként mintegy 27 millió forint forgalommal bírtak. 6 millió frtot érő vagyonnal rendelkeztek s 2 $\frac{1}{2}$ millió forint évi tiszta nyereséget mutattak fel. E társulatok ezenkívül mintegy 40 nagyobb gyári vállalatot indítottak meg, melyek mind munkások által alapítva, ezek vezetése és igazgatása alatt állanak, s melyeknek egynémelyike már 40% osztalékot is adott.

A társulás terén tehát, Angolország sok szép eredményt mutatott fel, s habár az 1866-ban már mintegy fél millió tagot számító s a munkás mozgalomnak árnyoldalul tekinthető, főleg a munkabeszüntetés szervezésére s az ily munkások segélyezésére alakult munkásszövetségek (Strades unions) épügy, mint Franciaországban a socialisticus és communisticus irány, sok nemes törekvést meg is hiúsítottak, mind a mellett, az angol munkás igazságérzetének dicséretére legyen mondva, ama társulatok izgatása folytán előfordult kihágások mindinkább kevesbednek, s a munkások nagy része békés és erkölcsi úton törekszik jo-

gos és igazságos követeléseinek elégtételt szerezni. S midőn 1868-ban a társadalmi tudomány művelésére alakult egyesület Gladstone elnöke alatt tartott tanácskozások folytán a munkás kérdés felmerült: az egyesület a munka beszüntetést elvetve, a munkás társulatok alakítását ajánlotta, mint a munkás kérdés megoldásának legcélszerűbb eszközét. És így Angolországban a sokak által annyira félt munkás mozgalom, a békés útoni megoldás felé halad.

A társulási mozgalom Németországban nagyobb mérvben csak a negyvenes években vette kezdetét, mindennek előtt számos kézműves és iparos társulat alakítása által, melyeket azután csak hamar a „Munkásképző-egyesületek“ alakulása követett. 1848-tól kezdve már több munkáscongressus tartatott, melyekben az ily munkástársulatok szervezése határozottabban körül lett írva. Még ugyanazon évben létre jött a „berlini központi munkástársulat“, melyet azután számos más különféle célra alakult társulat keletkezése követett.

A munkástársulatok létrehozása körül ez időtájt különösen Schultze-Delitsch szerzett magának érdemeket, ki is 1850-ben már a népbankok szervezését vette kezébe, s ugyancsak az ő kezdeményezése folytán alakult Delitschben az első fogyasztási társulat is.

S miután 1853-ban szintén Schultze-Delitschtől a „Német iparos- és munkástársulatok“ könyve (Assotiationsbuch für den Handwerker und Arbeiter) megjelent, mely teljesen megvilágítja az ily társulatok szervezése körüli teendőket, azt lehet mondani, hogy a társulási szervezkedés csakis ez időtől lett kellőleg megindítva, de egyszersmind oly emberek tanácsa és vezetése mellett, mint Schultze-Delitsch, Richl, Huber, Lette, Wirth, Müller stb. gyorsan is fejlett az ki, a társulatok alakítására háladosnak mutakozó Németföldön. Mi abból is látszik, hogy míg az első 1859-ben megjelent társulásügyi statisztika szerint csak 80 hitelegylet létezett 18,676 taggal, 276,846 tallér vagyonnal és 4 millió tallér forgalommal, addig 1868-ban már 1122 előlegező és hitelegylet 193.247,893 tallér forgalommal létezett Németországban s az önszegélyezés elvére alapított társulatok száma az egész Németföldön 2600-ra ment, közel 1 millió taggal, 15 millió talléron fölüli vagyonnal és közel 220 millió forgalommal.

Bármily fényes eredmények azonban ezek, általában tekintve a társulás ügyét, mégsem eléghetnek ki, mivel a munkások között lábra kapott social-democratikus törekvések, az önszegélyezés elvére alapított társulásügyének további fejlődését tetemesen megnehezítették. Már 1861-ben megkezdődött a harc, s 1863-ban még elkeseredettebbé lett az, midőn Lassalle által — szemben a Schultze-Delitsch-féle önszegélyezést, megtakarítások általi tőke képzést sat. célzó társulási törekvésekkel, — az államsegély; az egyenes választás és általános szavazatjog keresztülvitele; a munkás társulatoknak social-democratikus egyesületekké való alakítása; a munkabeszüntetés szervezése; általában harc a tőke ellen ki lett mondva. Mivé fogja magát e téveszmék után rohanó s tévútra vezetett munkások küzdelme kinőni? — az a jövő titka, de hogy ez iránynak, a népnevelésnek minden kitalható eszközökkel és módoni

előmozdítása által nem csak az államnak, de minden állampolgárnak kötelessége gátot vetni törekedni, azt minden józan gondolkozású ember érezi!

Ausztriában és hazánkban, mint minden más téren, úgy az ipar terén is csak a legujabb időkben látjuk a társulás ügyének némi lendületét, míg azonban a részvényekre alapított iparvállalatok körül, főleg a nagyobb tökélet látjuk csoportosulni, addig más részt viszont a munkásmozgalom terén a németországi social-democraticus munkásmozgalom befolyása alatt, az önszegélyezés helyett inkább politikai törekvéseket látunk felszínre vergődni, holott az egyes, az önszegélyezés elvére alapított iparos társulatok hazánkban is a legszebb eredményeket mutatják fel. Így egyéb adatok hiányában „a k e c s k e m é t i i p a r o s e g y l e t” tagjainak száma 1870-ben bár csak 288-ra ment — mégis 6375 frt bevételt mutatott fel s a főkönyvi kivonat szerint az egyesület vagyona 12,353 frtot tett. És tagjai közül 99-et segélyezett 5110 frt erejéig.

S a mint az egyesület évi működéséről szóló előterjesztésben olvassuk, az iparosok oktatása terén az egyesület főleg az által szerzett érdemeket magának, hogy az iparos növendékek fölötti örködésre állandó bizottságot küldött ki, mely a magokat kitüntető tanonczokat jutalmazás végett ajánlja, e mellett az egyesület az iparosokat arra ösztönzé, hogy tanítványaikat lelkiismeretesen neveljék, a mely törekvés sikerre is vezetett. Továbbá célul tűzte az egyesület egy áru-bazár felállítását is s e végből már egy házat szerzett magának s örömmel lett felemlite, miszerint az egyesületi könyvtár is mindinkább igénybe vétetik a tagok által.

„Az országos magyar ipar egyesület” — melynek véleményem szerint egyrésztől éppen fölfeladata volna oda működni, hogy az országban minél több az éppen említetthez hasonló iparos egyesületek keletkezzenek, a kisebb iparos osztály anyagi és szellemi gyarapodásának előmozdítása végett; másrésztől pedig mindent elkövetni, hogy a rossz irányt vett munkásmozgalom a rendes mederbe tereltesse: még sokkal rövidebb életű, hogysem működése fölött már itéletet lehetne mondani; mert habár „A nyagi érdekeink” című lapja által felkarolva látjuk is az iparosok érdekeit, — úgy még az egyesület, valamint annak lapja is maiglan sokkal csekélyebb részvételnek örvend, semhogy még valami nagyobb befolyást lehetett volna képes magának szerezni az iparmozgalmak irányulása körül.

Kodolányi Antal.

(Folytatjuk.)

A Mezőség gazdasági viszonyai.

Minden országnak, vidéknek, sőt falunak megvannak sajátosságai, szokásai, érdekei; a talajhoz, kereskedelmi, közlekedési és egyéb gazdasági viszonyaihoz mérten: saját növénytermelése és állattenyésztése.

A Mezőség gazdasági viszonyai elütnek sok részben attól, a mit Magyarország és Erdély más vidékein találunk; s ezt éghajlata, talaja, erdőnélkülisége, közlekedési útainak és a munkáskéznek hiánya okozzák.

Éghajlata igen változó, s a szélsőségeket kereső. A nyár és ősze eleje száraz, forró, eső nélküli; a tavasz és ősze pedig többnyire esős, váltakozva tikkasztó hőséggel. A tél is nagyon szeszélyes, általában mondva: egyik évszaktól a másikba nincs átmenet, hanem hideg váltakozik forrósággal, szárazság böesözéssel, alig néhány órai átmenetet tartva. Kevés vidék létezik, hol a hőmérséklet oly gyakori és gyors változásnak volna kitéve, mint itt.

Talaja agyag és pedig helyenként a legkötöttebb agyag, mely a vizet nem eresztí át, hanem átnedvesülve igen barátságosan tapad, s a tavaszi és őszi munkákat nem csak hátráltatja, de (mint 1870-ben) néha meg is szünteti; a tavaszutói és nyári forró napok beálltával gyorsan szárad, megcserepesedik, megreped, megakadályozza fejlődésében a növényt, melynek gyökerei és szára a vizelpárolgásával, mintegy csiptető közé zárulnak; az ugarlást nem csak megnehezíti, de a kisbirtokosság által általánosan használatban lévő faeke alkalmazását lehetetlenné teszi; a kapás növények idejében való művelését is akadályozza a száraz, kemény agyag kéreg; ezen ritkán változó viszonyokat tekintetbe véve: bizonytalanná teszi a gabonatermelést. Ellenben vize jó, hegy-völgyei biztos jó legelőt, kitünő szénát nyújtanak; kaszálói, csak kivételes esetekben nem kielégítők.

A Mezőségnek alig van néhány kielégítően kavicszott útja. A gazda terményeit csak ősszel, télen vagy kora tavasszal bocsáthatja eladásra, mikor itt az utak ugyszolván járhatlanok, de szükségleteink fedezhetése végett: a legnagyobb állatkinzással is kénytelenek vagyunk piacra állani, mert pénz nélkül nem élhetünk; gyakran a rossz utak miatt, a mezőségi gazda gabonáját nem akkor adhatja el mikor jó ára van, hanem mikor az időnek tetszése szerint a sár felszárad vagy megfagy.

Fanékülisége kényszeríti a gazdákat szalma- és trágya tüzelésre; ezért földjüknek megközelítőleg sem adhatják vissza azt, mi termés által elvonatott; tehát szántóföldeink termékenysége nem csak nem fokoztatik, sőt tápanyagai lassanként kevesbülven, az elsoványodott, a föld mind csekélyebb terméssel jutalmazza fáradozásunkat. Épület és szerszámfát távol piacról kell drága pénzen véve alig járható utakon szállítani, ha azt akarjuk, hogy épületeink és nélkülözhetetlen szerszámaink használható állapotban tartassanak.

A lakosság általában nem a legszorgalmasabbak közé tartozván: a szegényebb osztály, napszamosok csak éppen annyit dolgoznak, mennyi megóvjá őket a koplalástól. Meddig egy falat enivaló hever fiókjában: az édes semmittevés párnáján pihen, — mert nyáron meleg van, télen pedig hideg!.. Nyáron nem iparkodik azon, hogy a télire szükségesek nagyobb részét megkeresve félretegye, hanem a téli szükség beálltával eladósítja magát úgy, hogy nyári munkájának jó ha csak fele a téli adósság törlesztésére rámegegy; az adósság csinálás és magas kamatokkal törlesztés oly nemeit lehet itt látni, minőt ritkán egyebütt. A hitellező, nagyobb vagy jobb gazda tehát nyáron kényszerített, kedv nélküli munkást kap, ki alig várja az alkonyatot, mert felfogása szerint az adós munkás ingyen dolgozik.

minthogy munkadíját már télen éhsége csilapítására fordította.

Az agyag-talaj a vizet át nem eresztvén, nehezen szárad. A jobb idők beálltával kénytelen mindenki rövid idő alatt vetését, szántását végezni, különben ott szorítja a hőség; továbbá az itt tulnyomó mennyiségben termesztett törökbuza rövid idő alatt sok kézi munkást kíván; e munkák aránytalan felosztása drágítja a napszámot oly annyira, hogy azon gazda, ki tulságosan fizetni nem akar, munkáját vagy el nem végezheti idejében, vagy kénytelen kárral dolgoztatni. A kapás növényeknél tehát a Mezőségen csak részes mivélés nyújthat kielégítő sikert. A rétek és szénafüvek kaszáltságáról ugyanez áll; itt is csak a részes mivélés készíti a munkást iparkodásra, mert saját haszna forog kérdésben. Az őszi vetések sem nyújtanak csak félig biztos sikert: a korai vetések rendszeren a szárazság, a későiek pedig télen az átmenet nélküli hőmérsék változás áldozatai lesznek, s ha mindkettőt szerencsésen kikerülték: jönnek a szárazsító tavaszi szelek, ritkítási munkájukat teljesítendő. Ritka vetést elnyom a gaz; egy kalongyának learatása 30—50 krba kerül; cséplőt kötéllel kell fogni: mindezeket összefoglalva azon meggyőződésre jutunk, hogy: a Mezőség nem gabona termesz-

tésre, hanem marhatenyésztésre hivatott hely; mutatja ezt a legelők bősége, kitűnő sok szénája útjai és a munkás kéz hiánya.

Nézetem szerint tehát a mezőégi gazda csak úgy folytathatja gazdaságát sikeresen, ha a gabona termesztést mellékesen űzi és a fősúlyt a marhatenyésztésre fekteti; ez ad itt biztos jövedelmet, ez biztos kiviteli czikkünk, melynek ára folytonos emelkedésnek örvend.

Kapás növények termelése nagyban csak úgy eszközölhető némi haszonnal, ha azok vagy kapáló ekével vagy részben adva miveltetnek, főképp a most következő legközelebbi években, minthogy a vidékünk közelében megindított vasúti építések miatt a napszamosok bére kétszeres lesz, s reménységünk sem lehet olcsó munkáltatásra.

Erdő- és faültetés, szőlő ültetés, állattenyésztés: kimeríthetlen kincsforrása lehetne a mezőégi gazdának azonban, egyrésznél hiányzik az akarat, másnál meg van ugyan az akarat, de anyagi bajai nem engedik a kivitel. Tehát csak a réginél maradunk viszonyaink változtáig; ez pedig észrevehetőleg rák-lábon halad.

Ebner Sándor.

T Á R S A L G Ó.

Erdélyi gazdasági egyesület.

XI.

Közgyűlés ápril. 15-kén 1871.

1) Titkár a választmány lefolyt évi működéséről jelentést teszen. — A jelentés azon ágát, melybe választmány részéről tett azon intézkedésnek, miszerint a titkár fizetése három évi kielégítő szolgálata után 200 frttal megjavíttassék, megerősítése kéretik, a közgyűlés helyben hagyja és megerősíti. A titkári jelentés azon ágát illetőleg, melyben a közgyűlés a múlt évben kitűzött pályakérdés megújítása vagy más a czélt megközelítő intézkedés tételére kéretik föl, közgyűlés azt határozza, hogy tekintve a czélt, a melyért a pályakérdés kitűzetett, tekintve azon szükségget, melyet különösen a nagy kiterjedésű Mezőség szenved, tüzi, épület és szerszámfa dolgában, tekintve az orvoslás sürgető voltát: a pályakérdés a múlt évi közgyűlés által szerkesztett alakban újból kitűzessék, annak kihirdetése, s gondoskodás arról, hogy a felhívás nyomtalanul el ne hanгоzzék, választmányra bízván.

A titkári jelentésben érintett vándortanári intézmény tárgyában, mennyiben az a körülmények szerint kivihetőnek mutatkoznék, a kellő intézkedések szintén a választmány teendői lesznek. Egyéb ágaiban a titkári jelentés helyeslőleg tudomásul vétetett.

2) Olvassatik a pénztár s pénztári számadások megvizsgálására kinevezett bizottság véleményes jelentése. Ezen jelentés szerint pénztárnok számadása pontosnak és igazoltnak találtatván a f. h. fennhagyása mellett, bizottság őt a további számadás terhe alól a multa nézve feloldozandónak, s hivatalának pontos és híu teljesítéseért, a közgyűlés méltányló elismerésébe ajánlja.

A keze alá bocsátott s további számadása alá áttett egyleti vagyon különböző czimek alatt az 1871-ik évre teszen 59,777 frt 02 kr.

Ezen összeget következő tételek képviselik, megannyi czimek alatt:

1) Fekvő birtok	7,681 frt 50 kr.
2) Kölcsön tőke	11,430 " — "
3) Urbéri papirok	18,532 " 50 "
4) Magán kötvények	21,000 " " "
5) Arany alaptól követelés	70 " " "
6) Pénztárnok	63 " 02 "
7) Gépszerző szak tőkéje	1,000 " — "
	59,777 frt 02 kr.

Mult évi bevételek összege: 5,000 frt 22 kr.

" " kiadások " " 5,004 frt 44 kr.

1870. jan. 31-én készpénz a pénztárba 410 frt 13 kr.

A jövő évi költségvetést illetőleg:

I. Beveendők:

1. Urbéri papirokból	861 frt 76 kr.
2. Kölcsön tőkék után	685 " 80 "
3. Magán kötvények után	940 " — "
4. Részvény díjakból	800 " — "
5. Köztelekből	1250 " — "
	4537 frt 56 kr.

II. Kiadások 1871-re.

1. Titkár, iroda, irodaköltség	1200 frt.
2. Kertész fizetés	400 "
3. Kertész legények fizetése	528 "
4. Köztelki munkákra	800 "
5. Kömáli szállós átalánya	120 "
6. Borászati körút	120 "

Melléklet az „Erdélyi Gazda“ 11-dik számához, 1871.

7. Nyomda és könyvkötés	300	„
8. Hirlapok és könyvekre	150	„
9. Adó és biztosítás	50	„
10. Rendkívüli költségekre	400	„
11. Színháznak 5 évi kamat	150	„
	4218	frt.

Remélhető maradék . . . 319 frt 56.

Bizottság a közgyűlés figyelmébe különösen következő pontokat ajánlja megfontolás, illetőleg elhatározás végett.

1. A színház részére irt 500 forint tartozás öt évi kamatjával együtt, a mint a pénztár ereje engedi, egészben vagy részlet fizetésekben letörlesztendő lenne. Tehetné pedig az egylet nagyobb megerőltetése nélkül a pénztárnak, miután a kamatok és részvénydíjak hátráléka 10,237 frt összeget mutat fel, s ezen összegből a kölcsöntőkék kamatai egy magokra 1655 frt tetemes összeget tesznek, melyek ha pontosan felvétetnek, nem csak a színházi tartozások volnának könnyen törleszthetők, hanem a megmaradt felesleggel sok jót is lehetne tenni.

2. Nem lévén kilátás arra, hogy a feloszlott gépszerző szak igérvényeit bé lehetne szedni, bizottság nézete szerint a gépszerző szak 1000 frt összege a főalapha volna annyival inkább olvasztandó, mennyiben a gépszerző szak alakulása alkalmával körülirt szabályaiban, világosan kifejezetett volt, hogy a szak felozslása esetében a fennmaradó vagyon az egylet rendelkezése alá fog bocsáttatni.

3. Az urbéri papir alaptőkéje a lefolyt évben 630 frt szaporodást mutatván fel, ezen összeg, ezen czim alatt vezetett alaphoz csatoltatott.

4. A béváltott s jövedelmezővé vált arany alaptól követelésekép vezetett 70 frt, miután az arany alap is az egylet sajátját képezi, jövőre kitörlendő lenne.

5. A rendes jövedelem növekedést mutat fel, mi egyfelől a választmány részéről a kamatok s részvénydíjak felhajtásában követett czélszerű eljárásnak, részint a köztelekből bevett jövedelem növekedésének lehet köszönni. A köztelki jövedelem ugyanis a multhoz mérve 400 frttal jövedelmezett többet, mint 1869-ben, s a végrehajtott új rendezéssel, s beosztással hihetőleg annyiban többet fog jövedelmezni, mennyiben a reductio által apasztatnak a kiadások.

6. Végre az alapítványi kötvények átvizsgálása után oly alapítványokat is talált bizottság, melyek vagy egyáltalában fel nem vehetők, vagy az által, hogy az alapítók a kamatok fizetése által az alapítvány kötelezését elismerték, érvényeseknek ítéltetők; ezekre nézve választmány volna megbizandó, hogy a kötelezésnek legjobb akarat mellett eleget tenni nem tudók neveit a névsorból kitörölje; azoktól pedig, kik a kamatbéfizetések által az egylettel szemben elvállalt kötelezőségeknél eleget tesznek, jogérvényes kötvényeket eszközöljön.

Közgyűlés az egylet vagyoni erejének részletezett kimutatásából örömmel győződött meg a felől, hogy míg a választmány lelkiismeretes gondnal örködik az egylet vagyona felett, az egyleti pénztárnok hű kezelése alatt az

örvendetesen gyarapszik; ennél fogva a vagyon kimutatást, s tervezett költségvetést az 1871-ik évre, helybehagyó tudomásul véve, a bizottság javaslatának egyes teteleit, miután azokra már a megelőző években hozott határozatai által kimerítő utasításokkal látta el választmányt, nem kívánja tárgyalás alá venni, hanem megbizza a választmányt, hogy a már több közgyűlésen megújított határozások értelmében tegye meg a szükséges intézkedéseket. — Pénztárnok urat illetőleg hivatalos eljárásában tanusított buzgóságáért közgyűlés elismerését nyilvánítván, a fennhagyandók fennhagyása mellett, multról a további számadás terhe alól feloldozza.

7. Választmány következő indítványt terjeszti be a közgyűlés elhatározása alá: „Tartassék a folyó évben gazdasági egyletünk területén, Kolozsváron kívül valamely alkalmas helyen, egy mezőgazdasági tárlattal egybekötött tanácskozmány, melyre az ország vidékeiről egyletünk székhelyétől távolabb lakó tagok, s a gazdasági értelmiség más képviselői is meghivatván, alkalom nyujtassék sürgetőbb mezőgazdasági kérdések megvitatására; más részről egyletünk tekintélyének, s iránta a gazdaközönség érdekeltségének minél nagyobb mérvű emelésére.“ — Közgyűlés az indítványba hozott gazdasági tárlattal egybekötött tanácskozmánynak Kolozsváron kívül megtartását, egyletünknek és mezőgazdaságunknak érdekéből, de azon intokból is kívánatosnak látja, hogy egy jól választott központi helyen, egyletünknek székhelyünkől távolabb lakó tagjai is részt vehessenek, a mindnyájunkat közösen érdeklő tanácskozmányokban; ennél fogva választmány javaslatát magáévá tevén, s határozatra emelvén, mint arra legalkalmasabb központi helyiséget M-Vásárhely királyi városát jelöli ki a tanácskozmány helyéül. A kivitel kellő elintézését választmányra átbizván, felhatalmazza egyuttal azt, hogy a gyűlés és tárlat tartásához szükségeselt költségek fedezéséhez és a tárlati tárgyak díjazásához, az egyleti alap erejéhez mért osztalékkal járuljon.

8. A pályázati folyamodványok a mellékelt bizonyítványokkal együtt felolvastatván. — Teljes szavazattal a gróf Festetich György csáktornyai uradalmában irnoki állomást elfoglaló Gamauf Vilmos hazánkfia választatik meg az egylet titkárául, meghívása és hivatalába beigtatása választmányra bizatván; a meghívó okmányban ki lévén, újból is fejezendő azon már a pályázat egyik fő pontját tevő kívánalma a választmánynak, melyszerint a választott titkár 3 évig elfoglalt állomását megtartani köteles.

9. Részvényes tagokul bejelentetnek Tuba Lajos és Veres Sándor monostori intézetbeli tanárok. — Örömmel fogadtatnak.

Nagy Ferencz,
h. titkár.

XII.

Az erdélyi gazd. egylet igazgató választmánya f. é. junius 10-iki üléséből, az egylet 1871. ápril 15-ikén tartott közgyűlésének határozatából, megújítja az alább következő, mult évben eredménytelenül maradt

Pályázatot.

Adassék terv 10—15 nyomtatott ivnyi népszerű munkában arról, miként lehetne hazánk Királyhágón inneni részének, különösen a Mezőségnek említést alig érdemlő sóvány legelőnél egyebet nem nyújtó, meredek kopárait szintegy a déli, mint az északi oldalakon befásítani.

Neveztesse meg az ezen helyek légköri, s talaji viszonyainak legmegfelelőbb fanemek; irassanak le azok élettanilag, növénytanilag, s osztályoztassanak a talaj különböző alkrészeinek megfelelőleg.

Adassék elő az ajánlott fanemek magva gyűjtésének, faiskolában vagy állandó helyükre való elvetésének, faiskolában nevelésök- s állandó helyre kiültetésöknek, mindkét helyen ápoltatásuknak legcélszerűbb, egyszerű módja; a teendők elintézése legalkalmasabb idejének mindannyiszor kijelölésével.

Ismertessenek meg az erdő-ültetéshez kellő legcélszerűbb eszközök, rajzaik segítségével.

A pályamunkák szokott módon, idegen kézzel írva, s jeligés levelekkel ellátva, 1872 január 31-én estig Kolozs-várra az erd. gazdasági egyesület titkárához küldendők be.

A pályaművek megbíráltatását szakértők által a választmány eszközölné, s ez adja ki az abszolút beccsel bíró legjobb mű irójának a díjt.

A pályamunka a díj odaitélése napjától számítandó fél évig az író tulajdona marad. Ha azonban ez alatt ki nyomtatását nem eszközölné, a tulajdoni jog az erd. gazdasági egyesületre száll.

A pályadíj 50 arany *).

Pályázati hirdetmény.

A földmivelés, ipar- és kereskedelmi m. kir. miniszterium részéről ezennel pályázat hirdettetik egy a mezőgazdaságban használt istálló trágya helyes kezeléséről, népszerű modorban írt kézikönyvre.

A kézi könyvnek magyar nyelven s könnyen érthető irállyal kellend írva lenni, s az istálló trágya kezelésén kívül ki kell terjeszkedni a trágya szaporítás módjaira, avagy a növény s egyéb a földmivelés által használt mindennemű trágyanemek használatának ismertetésére; azok viszonylagos értékeinek összeállítására; a trágya kezelési rész megfelelő rajzokkal lesz felvilágosítandó.

A pályázandó művek idegen kézzel írva, jeligét s a szerző nevét tartalmazó bepecsételt levél kíséretében f. évi augusztus hó végéig a nevezett miniszteriumhoz küldendők be.

A legjobbnak ítélt mű 400 frttal fog jutalmaztatni s a miniszterium tulajdonába megy át, mely azt a mutatkozó szükség szerint a hazában divó más nyelvekre is lefordítandja s a gazdaközönség közt elterjesztendi.

Pályadíj csak az általán legjobbnak fog odaitéltetni.

A jutalmat nem nyert művek az illető szerzőknek vissza fognak szolgáltatni.

*) Erdélyi laptársaink, s a „Gazd. L.” és „Erdészeti L.” kéretnek a fentebbi sorok átvételére.

Tanács a méhek kezeléséhez.

A motani nedves és hűvös időjárás megkettőztetett szorgalmat igényel a méhek kezelésében; azért némely idevágó útmutatást akarok itt közölni.

Méhkasainknak legnagyobb része az idén igen gyenge, ennélfogva a fiatal méhecskék támogatására szükségessé vált, a kasokat idejében még ajtócskákkal is összeszorítani és ezáltal abban nagyobb meleget fejleszteni.

Az erősebb kasokat nem kell háborgatni, de a buzavirág idejéig üres viaszsejtekkel támogassuk a mézhordás kedvéért.

Junius végén vagy július közepén kezdjük el a szaporítást oly mértékben a mennyire a kas mézzel van ellátva és miután időjárásunk szerint nem igen tarthatunk számot dús szaporításra, jobb lesz, ha a kasokból csak egy rajt veszünk.

Ha azonban mégis többet akarnánk eresztetni, a következő eljárást merem ajánlani: Junius közepén vegyünk egy erős kasból egy királynét 100—150 munkás méhhez ki, lássuk el viaszszal és mézzel és állítsuk egy elkülönített helyre. Az időjárás szerint — legfeljebb 14 nap mulva azon kas, melyből a méhanyát kivettük 1—2 sőt több rajt fog eresztetni, melyeket mézzel és viaszszal ellátva azon félre tett és előkészített kasba helyezünk el. Ha nincs viaszkészletünk, azt a gazdagabb kasokból vehetjük ki. Ezen csak középszerű rajok ily formán támogatva őszig meglehetősen kasokat, akár mézre akár tenyésztésre, eredményezhetnek.

Ha egy kas a rajzás által igen elgyengült, lábra lehet őt állítani, ha egy más, erősebb kas helyére állítjuk; ezen kasnak méhei hazafelé jövén, ismert helyükre röpködnek és az új kashoz csakhamar hozzá szoknak; másodnap egy már előre készentartott méhanya, zárt kalitzkában a kasba tétetik és 8—12 nap mulva a kalitzka felnyitvatván az a méhek közé megy. Ezen módon a gyenge kas a bevándorlott idegen méhekkel megnépesedik és a rendes helyen elhelyezhető. (Gazd. Ért.)

Kolleth Mátyás.

Levelezés.

Bölon, 1871. május 23.

Múlt héten egy ismerős gazdatársammal a brassai sétatéren találkozáva, az „Erdélyi Gazda” 8-dik számában megjelent „kasza vagy sarló célszerűbb a kalászos gabona aratásra” című cikk lett beszélgetésünk tárgya. Tisztelt ismerősem a többek közt így nyilatkozott. „Kár, hogy azon cikk írója, nem világosította fel a gazda közönséget: miként kell a gereblyét a kaszára alkalmazni?” Az ily aggodalmak eloszlatása végett szükségesnek látom e következőket közölni:

A mint az említém cikkben érintve volt: én Magyarországon 20 év alatt a kalászos gabona levágására mindig kaszát használtam, de soha gereblyés kaszát, hanem egy közönséges pipaszár vastagsága fűz, vagy másféle fáról levágott félbronce formára meggörbitett vesszőt, oly formán alkalmaztunk a gereblye helyett, hogy ennek egyik végét a kaszanyél közepén lévő fogantyú (mankó), más végét pedig a kaszanyél végére a kasza sarka mellé, kemény spárgával oda kötöttük.

Egyik arató-csapat vezérétől midőn egyszer kérdeztem, miért nem használnak gereblyés kaszát? így felelt: „nebántsa nemzetes uram azt a kutyafogu gereblyét; pocsk-munkát csinál az! rég tüzre tettük!. A jó gazda által természetett gabonánál nincs

arra szükség. Ez a fél abroncs — réá mutatott a kaszanyélre illesztett pálczára — megteszi a gereblye köteleességét. Ez nem veri ki a szemet, de a gereblye egy pár araszsal közelébb tévén a goromba útést a buza fejéhez: sok magkihullást okoz. Én ezen egyszerű pálcza segedelmével, éles kaszámmal, úgy veszem le az Isten áldását, hogy észre se veszi mikor lábáról ledül. Kisérje bár a nyomomat nemzetes uram! lát e az én rendem után csak egy szemet is kihullva? ...

Az öreg vezérnek ezen nyilatkozata engem nagyon meglepett. Nyomán hosszason mentem, s ámbár az aratás közepén voltunk: szem kihullást nem találtam, s meggyőződtem arról, hogy a gereblyét lehet, sőt czélszerűbb nélkülözni.

Tapasztalásból tudjuk, hogy a jól mivelt, jó erőben lévő földben termett gabona, már aratás előtt, szemmel teljes kalászáinak nehézsége miatt, természetes hajlást vesz magának. Az értelmes kaszás úgy intézi a rend vágást, hogy ezen természetes hajlást ne akadályozza, sőt elősegítse; ekkor az egyszerű pálcza segítségével, minden zavar nélkül, kellő rendben dül le a gabona, s a marokszedőknek idővesztegetést, boszuságot nem okoz.

Sőt többet mondok: Több versen történt, hogy hol egyik, hol másik kaszás betyárkodott a vágással; szélesebb rendet vágott, természetesen keményebb ütéssel, s ennek következtében eltört a segédpálcza. Az ily vitézeket a marok szedő gyermekek kiszokták nevetni. A sebet kapott vitéz, mintha semmi sem történt volna, folytatá a harczot keskenyebb barázda vágással; midőn figyelmeztettem, hogy kössön fel más segédet, ezt felelte. „Majd озsonnakor uram! Semmi baj; az én marok-szedőimnek nem szabad heverni,“ s озsonnai nyugvó időig folyvást kaszált; csak ekkor kötötte fel, tartalékban minden kaszásnál lenni szokott segédpálczáját.

Ezeket így tudva, ujabban is mondom: ne sokat okoskodjunk a gereblyével; mert csak ugyan igaz az, hogy a felkötött gereblye közelébb teszi az útést a buza fejéhez, s ez okozza a szem kihullást. Legyen a kasza mindég jó éles; tartson a kaszás csendes egyforma lépést; egyszer ne vágjon szélesebb, máskor keskenyebb rendet; az első kaszás megállapodott eszű legyen; egyik kaszás, hogy a másikat megelőzze: szokás ellenes. Ha ezek így történnek: nem lehet tartani a szem kihullástól, s a gereblyét bátran mellőzhetjük.

A gyakorlat jobb útmutatást fog adni, mint

F. J.

Cserhalomtáj, jun. 12. 1871.

A mint az egylet választmányához ápril 20-án tett, de a mint látom a szerkesztőséghez el nem jutott *) tudósításomban megírtam volt, telünk igen jó volt. Szánúton trágyázhattunk, faizhattunk. Őszvételünk nagyon jól teleltek. S a jó télre kora tavasz virult. Zabot, bükkönnyt vehettünk elején, mely jól kelt mind, s a szépen fejlett őszvételéssel együtt dús terméssel biztat. Szénánk is lesz. De a törökbüza vetések sehogy se kielégítők. A meleg áprilire hives, túl nedves május következett, mely a törökbüza vetések egyrészét részint megsemmisítette, újból kellett vetni; részint pedig igen ritkán kelt, és az egy hét óta folyvást tartó esőzések folytán sinlik. S félok, hogy a most elvirágzott rozs termékenyítése is hiányos lesz az esők miatt; mint megrongálta a sok eső gyümölestermésünket, s köztük kivált a besztercei szilvát.

*) Nem vettük.

Szerk.

A május 12-iki fagy kevés kárt tett, s a szőlőkben csak a kapálatlan volt burjános szőlők gyökhejtásait forrázta el némely fajoknál. Így a rizlingnek nem ártott, míg a mellette levő rend alexandriai muskotály még egy láb magasan kivert jövéseit is megrontotta. Különben szőlőültetésnek különösen kedvezett az idei időjárás; megfogant minden ültetés, nem csak gyökeres, de a dugványok is, s már mind hajtanak.

És itt nem lehet fel nem jajdulnom azon indolentia felett, mely nálunk a szállítókat (spéditeur) terheli. Egy pár velem történt eljárást felsorolok. Enyedről egy kereskedő se vállalkozott egy pár 1000 venyige elszállítására, s az ismeretes kolozsvári szállítók is a helyett, hogy oda rendelkezzenek, azt felelték, hogy ha hozzájuk vitetem, tovább küldik. Egy szállítványomat egy izraelita fuvaros egy pár hétig tartotta sütő-kemenczében, s akkor vitte Beszterczére. És Beszterczéről a kereskedő 1 frt 20 krral fogadott küldöncz által tudatta annyit keresett venyigéim megérkezését, holott azon árért magát a csomagot kiküldhette volna. Egy szállítványom Kentelke helyett Kelementekére küldetett. És az őszön, mert a kir. postaszekérre nem tért, egy kisebb csomagom Enyedről a Biasini gyorsintézete által küldetett Bethlenbe, a honnan mikorra más által avisáltattam s utána meheték, Biasini ur vissza is zsimbelé, a conductor szerint. Kerestettem utóbb Kolozsvárt; hasztalan! oda veszett pénzem és posztóm.

Méheinknek nagyobb része elveszett étlen. A múlt évben sehogy se mézelhettek a sok esőzés folytán, s ez ujabban tanuság, hogy Dzierson s még inkább Berlepsch-kasok nélkül méhészetet üznünk tovább nem lehet. Bár Kende barátom sietne a br. Berlepsch méhészeti munkája jogosított lefordításával. S addig is tán nem lenne czéltalan, ha szerkesztő barátom kosarába felejtett, pedig adhatónak jelzett méhészeti cikket kiadná. **) Különben a mi méhünk megmaradt: jó és elkezdtek rajzani, csak hogy megint baj az esős idő itt is. Szőlőtermésünk nagy van, csak hogy 3 hétig állottak helyt fejlődésükben a múlt hó folytán, — midőn az áprilban megtarkásodott Czibles, május folytán tiszta fehér fővel tekintgett le vidékünkre, s melynek hideg havát csak junius első napjai olvasztották le.

Vályi Elek.

Egerpatak, junius 12. 1871.

Junius hó 8-a több falvakra nézve vészthozó volt; még reggeli 3 és 5 óra közt hosszas vilámlás és menyindörgés után fellegszakadáshoz hasonló nagy eső esett, mit roppant sűrű nagy jég hullás követett, s Uzon, Bikfalva és Lisznyó községek határait sulyoson elverte, de ezzel nem érvén bé, délutáni 1 és 2 óra közt rekkenő meleg után ismét hullani kezdett a jég, s több helységek határait, nevezetesen Réty és S.-Szent-Ivány őszhatárait csaknem merőben semmivé tette, Besenyő, Komolló és Dálnok határait is jelentékenyen érintette; Uzon, Bikfalva és Lisznyó határait ezen a napon kétszer verte meg a jég, mely a mint Brassóból jövő szerkesek állítják, több barczasági helységek határain is tetemes kárt okozott. Azután szakaszonként mindennap esik az eső, s ha a nyugoti vagy alszél folyvást nem fú, szakadatlanul esne.

Egyébiránt a juniusi időjárás a gyengébb őszgabonákat nagyon elősegítette; a tavaszvetések pedig a törökbüza kivételével olg szépnek.

Még mindég sok hó van a határszél havasokon, azért a légfolyvást hűvös, mi a rozs virágzására káros befolyással lehet.

**) Csak tárgyhalmaz miatt késott.

Szerk.

A gabonának rég nem volt olyan ára, mint most, a rozs és törökbuzaának köble (4 kis véka) elkel 7 frt 50 kron felül is, más gabonaneműek ára is emelkedik; marhahús fontja 20 kr, a főzeléket szintén jól fizetik.

Még valami. Az első magyar általános biztosító társaság főgynöksége Brassóban idei ápril havában, „bizalmas értesítés”-t küldött alügynökeihez, melyben felhívja, a gazdaközönség tudomására hozni, hogy terményeit a társaság feltétlenül az I-ső osztály szerinti díj mellett biztosítja, tehát 100 frtől $\frac{4}{5}\%$ díjért, mégis a biztosítási kötvények szerint a II-ik osztály díja $1\frac{2}{5}\%$ számíttatik. Helyes eljárás-e ez?

Márk István.

Egyveleg.

 Olvasóinktól elnézést kérünk. Nyomdánk papírja, melyen lapunkat ki szokta adni, elfogyván, hasztalan várakoztunk megérkezétre. Junius 10-ike óta van Miskolcztól Kolozsvárig útban. Ma junius 24-ikén is más papírra voltunk kénytelenek lenyomatni egy hétnél tovább kiszedve heverő hasábjainkat.

* Kócsi Károly ref. főtanodai tanár, lapunk egyik jeles munkatársa, s felügyelő bizottságának tagja, junius 2-ikének első óráiban, 42 éves korában, róhamos tüdővészben, elhunyt. A gazdaközönség évek óta ismeri nevét, különböző lapokban megjelent czikkeiből s végnapjaiban éppen a „Községi Faiskola” sajtó alá rendezésén csüggött és fáradott féltő gonddal és ügyszeretettel. A természet igaz barátját, hű munkását és kevésszámú szakférfaink egyikét vesztettük benne. Béke legyen porain!

* A „községi faiskola” ügyében. Kócsi Károly, néhai tanártársunk és barátunk sajtó alatt hagyott „Községi faiskola” czimű művének befejezését és szétküldését a t. cz. előfizetőkkel szemben alóírtak vállalták magukra. A kész munka legfőbb f. hó végéig okvetlenül kikerül sajtó alól. Előfizetéseket, a mintegy 13 ivnyi, rajzokkal ellátott műre, az elhunytak családja iránti tekintetből, junius 24-kéig még 1 új frtjával elfogadjunk, tanár Jancsó Lajoshoz czimezve (Kolozsvár, belső-farkasútcza). Kolozsvárt, jun. 5-én 1871. Szabó Sámuel, Jancsó Lajos.

* Kenessey Kálmán, tanácsos a földmiv. miniszteriumnál, néhány napi mulatás után: junius 14-ikén távozott el Kolozsvárról, hol a monostori tanintézet jelen állásával, belviszonyaival kívánt közelebbről megismerkedni.

* Gamauf Vilmost, az erdélyi gazdasági egylet új titkárát, a junius 10-kén tartott választmányi ülés iktatta be hivatalába. Meg vagyunk győződve, hogy gazd. egyletünk egy buzgó, szakértő hivatalnokot, lapunk tevékeny munkatársat nyert benne. Isten hozta miközénk!

* Az „Erdélyi pince-egylet, Kolozsvárt”, mint kereskedelmi részvény társaság alapszabálya értelmében at. részvényes urakat tisztelettel szólítjuk fel: aláírt részvény öszvegők után, a harmadik 10% -nak, a kisegítő pénztárba, t. Tauffer Ferencz úrhoz, a társaság pénztárába, folyó 1871. július hó 20-ik napjáig leendő befizetésére. Kolozsvárt, 1871. junius 6. Az igazgató választmány nevében: Wagner Frigyes választm. tag. Dávid Antal igazgató.

* A Mezőség befásítását tárgyazó, s mult év tavaszán kihirdetett azon pályázatot, mely tavál sikertelenül hangzott el, — mikéint mai számunk illető rovatában olvasható, — a választmány jelen évre megújította. A pályaművek beküldési határideje 1872 január 31-ike.

* Azon gazdasági értekezletnek, mely az idei ösz folytán Marosvásárhelyt fog megtartatni, elnökségét gróf Mikó Imre vállalta el; alelnökké az intézkedéssel megbízott választmány közelebbről Marosszék érdemes főtisztjét, Mikó Mihályt kérte fel. A gazd. egylet választmánya, junius 10-kén tartott üléséből átiratot intézett Marosvásárhely városához és Marosszékhez, felhíván őket: sziveskedjenek a körükben lakó szakférfiakat és a közügyet szívökön viselő hazafiakat előleges tanácskozársra öszvehivni s ott helyt egy kebli intéző-bizottságot alakítani, mely magát a kolozsvári bizottsággal érintkezésbe tegye s ketten egyetértőleg: az értekezlet napját és előrajzát megállapítsák.

* Két mázsányi komlója termett mult évben az erdélyi gazd. egyletnek; saját köztelkén beállított komlótelepén s bár a terményt szakértők kitünő minőségének ismerték el, azon hazai viszonyainkat jellemző különös helyzetbe jutott az egylet, hogy a helyi serfőzőknek, kik az újdonság iránt nem viseltetnek kellő bizalommal, nem tudta mostanig eladni. Kik meg kívánnák ismerni és vásárolni, sziveskedjenek az egyleti titkárhoz (főtér 7-ik szám) fordulni.

* Gyümölcstermelésünk, a tavaszi dús virágzást követő kedvezőtlen idő miatt, eddigi tudósításaink szerint általában véve harmadrésznnyire, s néhol még ennél is kevesebbre olvadt. Egyik barátunk elkeseredve írja „jó bor és törökbuza az idén nem lesz!”.

* Temesvár vidékén, junius 4-ikén havazott; Tirolból is rendkívüli hóesést, Konstantinápolyból pedig szokatlan meleget jelentenek.

* A sepsi-szt.-györgyi lóvásár s az ezen alkalomra tervezett lófuttatás junius 27-én lesz.

Piaczi árak.

Kolozsvárt 1871 junius 13-diki országos vásár árjegyzéke. Nagy vékával: Tiszta buza 2 frt 80 kr, elegybuza 2 frt 40 kr, rozs 2 frt, zab 1 frt 10 kr, törökbuza 2 frt, fuszujka 2 frt 80 kr, pityóka 1 frt 30 kr, egy rideg lud 1 frt 20 kr, egy pipe 60 kr, egy tyuk 80 kr, egy csirke 30 kr, öt tojás 10 kr, egy font marhahús 23 kr, egy font sertéshús 26 kr, egy ezimer bárányhús 60 kr, egy font szalonna 48 kr, egy font háj 48 kr, egy kupa zsir 1 frt 20 kr. egy juh gyapju 1 frt, egy mázsa gyapju 35 frt, a deszkának párja 1 frt, a lécznek 100-za 2 frt 40 kr, egy pár fenyő szarufa 2 frt 40 kr, egy pár jó ökör 230—400-ig, egy meddő tehén 80 frt, egy fejős tehén 120 frt, egy 1 éves ökör borju 16 frt, egy 1 éves üdő borju 12 frt, egy igavonó ló 70-től 150 forintig, egy fejős bival 130 frt.

* Viszonyaink jellemzésére ide jegyzünk még egy vásári adatot: egyik ismerősünk vásárolt egy kaszát 1 uj frton, belévaló nyelet 40 kron és a kovács elkért a nyél beillesztéséért 60, mond hatvan uj krt!

TARTALOM: A lenmivélés III. — Levelok a pinczéből I. — Társulatok fontossága a mezőgazdaságra I. — A Mezőség hivatása. — Társalgó: Gazd. egyleti közgyűlés ápril 15. — Pályázat befásítási munkára. — Pályázat trágyakezelési műre. — Tanács a méhek kezelésében. — Levelezés. — Egyveleg. — Piaczi árak.

Felelős szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.